

S. F.

Polskie pochodzenie Ludwika Tetmajera

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/1, 131

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Są to artykuły w „Izys Polskiej” (nr 9/1820) i „Sławianinie” (nr 7/1828) oraz dziełko Wojciecha Bystrzonowskiego *Informacja matematyczna...*, które ukazało się w Lublinie w 1743 r. Publikacje te zawierają opisy budowy różnych rakiet i ich zastosowania.

J. J.

POLSKIE POCHODZENIE LUDWIKA TETMAJERA

W nrze z 3 I 1962 austriackiego poważnego dwutygodnika budowlanego „Allgemeine Bau-Zeitung” znajdujemy na czołowym miejscu obszerny artykuł¹ poświęcony założycielowi laboratorium badawczego wytrzymałości materiałów Wyższej Szkoły Technicznej w Wiedniu — prof. Ludwikowi Przerwa-Tetmajerowi. Artykuł pióra Josepha Keita ukazał się z okazji 60 rocznicy powstania tego laboratorium, jednego z pierwszych w świecie. Przypomina on dorobek naukowy L. Tetmajera, powszechnie znany jego wzór na określanie wytrzymałości prętów ściskanych o małej smukłości, a przede wszystkim zasługi na polu rozwoju doświadczalnictwa w zakresie wytrzymałości materiałów. Tetmajerowi należy też zawdzięczać powstanie Międzynarodowego Związku Techniki Badań Materiałów.

Najbardziej interesujące w artykule jest jednak stwierdzenie polskiego pochodzenia Tetmajera. Autor, korzystając z relacji żyjącego do dziś syna uczonego — inż. Brunona Przerwa-Tetmajera, podaje szczegółowy jego rodowód. Pradziad Ludwika był kapitanem polskiej gwardii królewskiej ożenionym z księżniczką Giedroyć. Ich synowie otrzymali w 1794 r., już od cesarza Franciszka II, tytuł szlachecki i przydomek „Przerwa”. Ojciec Ludwika Tetmajera miał do 1848 r. przebywać w Zakopanem jako dyrektor huty Rotschilda. Jest to o tyle nieścisłe, że Rotschild nigdy nie inwestował w Zakopanem, a wśród kierowniczego personelu zakładów kuźniczych nie było Tetmajera. Sam Ludwik urodził się 14 VII 1850 w Krompach na Węgrzech (dziś Rudniany w Słowacji). Studiował w Zurychu, gdzie od 1873 r. był asystentem wybitnego statyka Culmanna, a od 1881 r. — profesorem zwyczajnym statyki budowlanej. Stanowisko to zajmował od 1901 r. — do czasu przeniesienia się do Wiednia. Zmarł 31 I 1905 r. Na jego wiedeńskim grobie nazwisko umieszczono w pełnym polskim brzmieniu. Warto też podkreślić, że autor artykułu potwierdza więzy pokrewieństwa Ludwika Tetmajera z poetą Kazimierzem Przerwa-Tetmajerem i malarzem Włodzimierzem Tetmajerem.

S. F.

MATERIAŁY KONFERENCJI W SPRAWIE KWANTYFIKATORÓW

W nrze 2/1961 „Isis” ukazały się materiały konferencji w sprawie kwantyfikatorów w nauce, zorganizowanej w listopadzie 1959 r. przez Komitet Historii Nauki przy Radzie Nauk Społecznych (*Social Science Research Council*) w Nowym Jorku. Materiały obejmują wypowiedzi ośmiu specjalistów: S. S. Wilks — matematyczna statystyka, A. A. Crombie — historia nauki, T. S. Kuhn — historia nauki; H. Guerlac — historia nauki; R. H. Shryock — historia medycyny; E. G. Boring — psychologia; J. J. Spengler — ekonomia; P. F. Lazarsfeld — socjologia i R. W. Gerard — neurofizjologia.

A. G.

¹ Obszerne omówienie tego artykułu podaje „Inżynieria i Budownictwo” w nrze 11/1962.